

ประวัติศาสตร์และพัฒนากิจการการศึกษาของประเทศไทย History and Development of Education Management in Myanmar

ธนรัฐ สะอาดเยี่ยม

Thanarat Sa-ard-iam

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

เมธิดา จันทรไธ

Methida Jundai

ปารปริญา ฤทธิสรไกร

Panparinya Ritthisonkrai

จันทิมา วนาจรดล

Jantima Wanajondol

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

E-Mail: thanarat.mcusr@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 23 ธันวาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 31 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 31 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และพัฒนากิจการการศึกษาของประเทศไทย โดยแบ่งเป็นยุคต่าง ๆ ดังนี้ 1. การศึกษาในยุคก่อนอาณานิคม 2. การศึกษาในยุคอาณานิคมอังกฤษ (ค.ศ. 1824-1948) 3. การศึกษาในยุคหลังได้รับเอกราช (ค.ศ. 1948-1962) 4. การศึกษาภายใต้การปกครองของรัฐบาลทหาร (ค.ศ. 1962-2011) 5. ยุคปฏิรูปและประชาธิปไตย (2011 - ปัจจุบัน) และสรุปได้ว่า ประวัติศาสตร์และพัฒนากิจการของการจัดการศึกษาในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงอันซับซ้อน และท้าทายที่ประเทศได้เผชิญมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน จากยุคก่อนอาณานิคมที่การศึกษามีรากฐานอยู่ในวัด และศาสนา ผ่านยุคอาณานิคมอังกฤษที่นำระบบการศึกษาแบบตะวันตกเข้ามา สู่ยุคหลังได้รับเอกราชที่พยายามสร้างอัตลักษณ์ทางการศึกษาของตนเอง ตามด้วยยุคการปกครองทหารที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพการศึกษา จนถึงยุคปฏิรูป และประชาธิปไตยที่พยายามฟื้นฟู และยกระดับระบบการศึกษาของประเทศ

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์, ประเทศไทย, พัฒนากิจการการศึกษา

abstract

This article explores the history and development of education management in Myanmar, divided into the following eras: 1. Pre-colonial Era: Education was rooted in monasteries and religion. 2. British Colonial Era (1824–1948): The introduction of Western-style education systems. 3. Post-Independence Era (1948–1962): Efforts to establish a unique national identity in education. 4. Military Regime Era (1962–2011): Severe impacts on the quality of education under military rule. 5. Reform and Democratic Era (2011–Present): Efforts to revitalize and improve the national education system. In summary, the history and evolution of education management in Myanmar reflect the country's complex and challenging transformations over time. From the pre-colonial era, where education was deeply intertwined with religious institutions, through the colonial period, which introduced Western educational practices, to the post-independence efforts to create a distinct educational identity. This journey also includes the military regime's adverse effects on educational quality and culminates in the current era of reform and democratization aimed at rebuilding and enhancing the nation's education system.

Keywords: History, Myanmar, development of education

1. บทนำ

ประเทศพม่า หรือเมียนมา ในปัจจุบัน มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และซับซ้อน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการทางการศึกษาของประเทศ การศึกษาในพม่าได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงหลายยุคสมัย ตั้งแต่ยุคก่อนอาณานิคม ยุคอาณานิคมอังกฤษ ยุคหลังได้รับเอกราช ยุคการปกครองโดยรัฐบาลทหาร จนถึงยุคปัจจุบันที่กำลังพยายามปฏิรูปการศึกษาเพื่อก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 บทความนี้จะนำเสนอภาพรวมของประวัติศาสตร์ และพัฒนาการการจัดการศึกษาของพม่า ตลอดจนความท้าทาย และโอกาสในปัจจุบัน และมีอิทธิพลจากหลากหลายวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษาในประเทศ การศึกษาของพม่าได้รับอิทธิพลจากทั้งศาสนา พุทธ วัฒนธรรมอินเดีย จีน และตะวันตก ทำให้ระบบการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปตามสมัย และการปกครองในแต่ละยุคระบบการศึกษาของพม่ามีรากฐานมาจากสถาบันทางศาสนาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากพระพุทธศาสนา วัด และสำนักสงฆ์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับเด็กชายในการเรียนอ่านเขียน และหลักธรรมคำสอนทางศาสนา

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ และสะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองของแต่ละยุคสมัย สำหรับประเทศพม่า หรือที่รู้จักในชื่อทางการว่าสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศ ตั้งแต่ยุคอาณาจักรโบราณ ผ่านช่วงการตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ การได้รับเอกราช ยุคการปกครองโดยทหาร จนถึงความพยายามในการปฏิรูปประเทศในปัจจุบัน ในช่วงที่พม่าปกครองด้วยรัฐบาลทหาร ระบบการศึกษาถูกควบคุมอย่างเข้มงวดโดย

รัฐบาล นอกจากนี้ การศึกษาระดับสูงยังถูกจำกัดด้วยการควบคุมของรัฐบาล การศึกษาถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง และการเผยแพร่อุดมการณ์ของรัฐ ทำให้คุณภาพการศึกษาในพม่าตกต่ำในช่วงเวลานี้ การจัดการศึกษาของประเทศพม่าได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงในหลายยุคสมัย ตั้งแต่การศึกษาที่เน้นศาสนาในสมัยโบราณ มาจนถึงระบบการศึกษาที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกในยุคล่าอาณานิคม และการพัฒนาระบบการศึกษาในยุคใหม่ แม้พม่ายังมีความท้าทายในการปรับปรุงระบบการศึกษา แต่การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันได้สร้างความหวังในการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาชีวิตของตน บทความนี้จะนำเสนอภาพรวมของประวัติศาสตร์ และพัฒนาการการจัดการศึกษาของพม่า โดยแบ่งเป็นยุคสมัยต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง ความท้าทาย และความพยายามในการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ ตลอดจนปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ส่งผลต่อการศึกษาในแต่ละยุคสมัย การทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ และพัฒนาการการจัดการศึกษาของพม่าไม่เพียงแต่ช่วยให้เราเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันได้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับการวางแผน และพัฒนาการศึกษาในอนาคต ทั้งสำหรับพม่าเอง และประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. การศึกษาในยุคก่อนอาณานิคม

ในยุคก่อนการเข้ามาของอังกฤษ การศึกษาในดินแดนที่ปัจจุบันเป็นประเทศพม่ามีรากฐานที่แข็งแกร่งและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยมีศาสนาพุทธเป็นแกนหลักของการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ ในยุคก่อนการตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ พมามีประวัติศาสตร์อันยาวนานของการศึกษาที่มีรากฐานมาจากพุทธศาสนา และวัฒนธรรมดั้งเดิม การศึกษาในยุคนี้มีลักษณะสำคัญ

1.1 ระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม

ในยุคก่อนการปกครองของอังกฤษ การศึกษาในพม่ามีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา วัด และสำนักสงฆ์เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สำคัญ พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอนทั้งความรู้ทางโลก และทางธรรม เด็กชายส่วนใหญ่จะเข้าไปบวชเรียนในวัดเป็นสามเณรเพื่อรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเรียนการสอนมุ่งเน้นการอ่าน และเขียนภาษาพม่า พุทธศาสนา และคณิตศาสตร์เบื้องต้น ระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมนี้นี้เรียกว่า "ปงยี จอง" (Pongyi Kyaung) หรือโรงเรียนวัด เด็กจะเข้าเรียนในวัดตั้งแต่อายุประมาณ 5-6 ปี โดยเริ่มจากการเรียนรู้ตัวอักษรพม่า การอ่าน การเขียน และคำสอนทางพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีการสอนคณิตศาสตร์พื้นฐาน ประวัติศาสตร์ และวรรณคดีพม่า การศึกษาในระบบนี้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมควบคู่ไปกับความรู้ทางวิชาการ

1.2 การศึกษาสำหรับราชสำนัก และชนชั้นสูง

ราชสำนัก และขุนนางมีระบบการศึกษาเฉพาะสำหรับบุตรหลานของตน โดยเน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครอง วรรณกรรม ศิลปะ และยุทธศาสตร์ทางทหาร นอกจากนี้ยังมีการส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในต่างประเทศ โดยเฉพาะในอินเดียซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางวัฒนธรรมกับพม่า ในขณะที่การศึกษาสำหรับประชาชนทั่วไปจัดขึ้นในวัด ราชสำนัก และชนชั้นสูงมีระบบการศึกษาที่แตกต่างออกไป เจ้าชาย และบุตร

หลานของขุนนางจะได้รับการศึกษาจากครูหลวงในพระราชวัง โดยเรียนรู้ทั้งศาสตร์ และศิลป์ที่จำเป็นสำหรับการปกครอง และการเป็นผู้นำ เช่น การทหาร การปกครอง กฎหมาย และศิลปะการต่อสู้

1.3 การศึกษาสำหรับสตรี

แม้ว่าโอกาสทางการศึกษาสำหรับผู้หญิงจะมีจำกัดกว่าผู้ชาย แต่สตรีในยุคนี้ก็ได้ได้รับการศึกษาในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในด้านการอ่านเขียน งานบ้านงานเรือน และศิลปะการทอผ้า การศึกษาสำหรับสตรีมักจะเกิดขึ้นในบ้าน หรือในชุมชน

ระบบการศึกษาในยุคก่อนอาณานิคมนี้มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมของชาวพม่า แม้จะมีข้อจำกัดในด้านโอกาสทางการศึกษาสำหรับประชาชนทั่วไป แต่ก็วางรากฐานสำคัญให้กับระบบการศึกษาในยุคต่อมา และยังคงมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของพม่าจนถึงปัจจุบัน

3. การศึกษาในยุคอาณานิคมอังกฤษ (ค.ศ. 1824 - 1948)

อังกฤษได้จัดตั้งโรงเรียนแบบตะวันตกขึ้นในพม่า โดยเริ่มจากโรงเรียนมิชชันนารี และโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งสอนทั้งภาษาอังกฤษ และความรู้สมัยใหม่ตามหลักสูตรของอังกฤษ การตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษในช่วงปี ค.ศ. 1824 - 1948 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในระบบการศึกษาของพม่า โดยมีการนำเอาระบบการศึกษาแบบตะวันตกเข้ามา ซึ่งมีผลกระทบทั้งในแง่บวก และลบต่อสังคมพม่า ลักษณะสำคัญของการศึกษาในยุคนี้

2.1 การนำเอาระบบการศึกษาแบบตะวันตก

การปกครองของอังกฤษนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในระบบการศึกษาของพม่า อังกฤษได้นำระบบการศึกษาแบบตะวันตกเข้ามา โดยเริ่มจากการก่อตั้งโรงเรียนมิชชันนารีในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 ต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงเรียนรัฐบาล และสถาบันการศึกษาระดับสูง ในปี ค.ศ. 1866 รัฐบาลอาณานิคมได้ก่อตั้ง Education Syndicate เพื่อดูแล และพัฒนาระบบการศึกษาในพม่า นำไปสู่การขยายตัวของโรงเรียนรัฐบาล และการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

2.2 การก่อตั้งสถาบันอุดมศึกษา

ปี ค.ศ. 1878 เป็นปีสำคัญในประวัติศาสตร์การศึกษาของพม่า เมื่อมีการก่อตั้ง Rangoon College ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง (University of Yangon) ในปี ค.ศ. 1920 นับเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศการก่อตั้งมหาวิทยาลัยย่างกุ้งเปิดโอกาสให้ชาวพม่าได้รับการศึกษาระดับสูงในประเทศ แม้ว่าในช่วงแรกจะจำกัดอยู่เฉพาะชนชั้นสูง และผู้ที่อาศัย ในเมืองใหญ่นั้น

2.3 ผลกระทบของการศึกษาแบบตะวันตก

การศึกษาแบบตะวันตกส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และค่านิยมในสังคมพม่า บางส่วนมองว่าเป็นการคุกคามต่ออัตลักษณ์ และวัฒนธรรมดั้งเดิม การนำเอาระบบการศึกษาแบบตะวันตกเข้ามาส่งผลกระทบอย่างมากต่อสังคมพม่า ในแง่บวก ทำให้เกิดการพัฒนาคความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศในยุคสมัยใหม่ แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้ที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก

กับผู้ที่ยังคงรับการศึกษาแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ยังส่งผลให้ภาษาอังกฤษกลายเป็นภาษาราชการ และภาษาของชนชั้นนำ ซึ่งกลายเป็นประเด็นสำคัญในการเคลื่อนไหวเพื่อเอกราชในเวลาต่อมา

ยุคอาณานิคมอังกฤษได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในระบบการศึกษาของพม่า แม้จะมีการพัฒนาในหลายด้าน แต่ก็ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และความท้าทายใหม่ ๆ ทั้งในด้านวัฒนธรรม สังคม และการเมือง ซึ่งยังคงส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของพม่าในยุคต่อมา

3. การศึกษาในยุคหลังได้รับเอกราช (ค.ศ. 1948 - 1962)

หลังจากพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษในปี ค.ศ. 1948 ประเทศเผชิญกับความท้าทายมากมายในการพัฒนาระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ และความต้องการของชาติ ช่วงเวลานี้มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญในระบบการศึกษาของพม่า

3.1 การปฏิรูปการศึกษาหลังได้รับเอกราช

หลังจากพม่าได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1948 รัฐบาลใหม่ได้พยายามปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไปมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทในปี ค.ศ. 1950 รัฐบาลได้ประกาศใช้ Education Act ซึ่งกำหนดให้การศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ และให้เรียนฟรี นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศมากขึ้น โดยเน้นการใช้ภาษาพม่าเป็นภาษาหลักในการเรียนการสอน

3.2 การพัฒนาการอุดมศึกษา

รัฐบาลพม่าพยายามฟื้นฟู และส่งเสริมการใช้ภาษาพม่า และวัฒนธรรมดั้งเดิมในระบบการศึกษา โดยกำหนดให้ภาษาพม่าเป็นภาษาหลักในการเรียนการสอนทุกระดับ ในช่วงนี้มีการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษาอย่างรวดเร็วมีการตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ ๆ เช่น มหาวิทยาลัยมันดะเลย์ (University of Mandalay) ในปี ค.ศ. 1958 เพื่อรองรับความต้องการการศึกษาระดับสูงที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การพัฒนาการศึกษาในช่วงนี้ยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การขาดแคลนงบประมาณ บุคลากรทางการศึกษา และความไม่เท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่เมือง และชนบท

3.3 การปฏิรูปหลักสูตร

การเรียนการสอนในยุคนี้เน้นการท่องจำ และการปฏิบัติตาม โดยเฉพาะการท่องจำคัมภีร์ทางศาสนา และวรรณกรรมสำคัญ การเขียนมักใช้ไวยากรณ์ หรือกระดาดที่ทำจากเปลือกไม้ ส่วนการคำนวณใช้ลูกคิด และการคำนวณในใจ มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม

ยุคหลังได้รับเอกราชเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลง และความท้าทายสำหรับระบบการศึกษาของพม่า แม้จะมีความก้าวหน้าในหลายด้าน แต่ปัญหาเชิงโครงสร้าง และความขัดแย้งทางการเมืองยังคงส่งผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาของประเทศ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในยุคการปกครองทหารที่ตามมา

4. การศึกษาภายใต้การปกครองของรัฐบาลทหาร (ค.ศ. 1962 – 2011)

ยุคการปกครองทหารในพม่าเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1962 เมื่อนายพลเน วิน ทำการรัฐประหาร และดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงปี ค.ศ. 2011 ช่วงเวลานี้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของประเทศ โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญดังนี้

4.1 การปฏิวัติสังคมนิยม และผลกระทบต่อการศึกษา

การปฏิวัติสังคมนิยมในพม่าส่งผลกระทบต่ออย่างลึกซึ้งต่อระบบการศึกษา ทำให้เกิดปัญหาเชิงโครงสร้างที่ยากต่อการแก้ไขในระยะยาว และเป็นรากฐานของปัญหาการศึกษาที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ในปี ค.ศ. 1962 นายพลเนวิน ได้ทำการรัฐประหาร และนำพม่าเข้าสู่ยุค "วิถีพม่าสู่สังคมนิยม" (Burmese Way to Socialism) ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา รัฐบาลทหารได้ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมือง และสร้างชาติ มีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับอุดมการณ์สังคมนิยม โดยเน้นการปลูกฝังความรักชาติ และความภักดีต่อรัฐบาล นอกจากนี้ยังมีการจำกัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งถูกมองว่าเป็นภาษาของจักรวรรดินิยม

4.2 วิฤตการณ์ทางการศึกษาในทศวรรษ 1980 - 1990

วิฤตการณ์ทางการศึกษาในช่วงทศวรรษ 1980 - 1990 นี้ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างลึกซึ้งต่อระบบการศึกษาของพม่า สร้างปัญหาเชิงโครงสร้างที่ยากต่อการแก้ไขในระยะสั้น และเป็นรากฐานของความท้าทายด้านการศึกษาที่พม่าต้องเผชิญในยุคต่อมา การฟื้นฟู และปฏิรูประบบการศึกษาจึงกลายเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาประเทศในช่วงการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยในเวลาต่อมา ตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา ระบบการศึกษาของพม่าเผชิญกับวิฤตการณ์ครั้งใหญ่ เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมือง และเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ งบประมาณด้านการศึกษาถูกตัดลงอย่างมาก ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาลดลงอย่างรวดเร็ว

4.3 การเน้นอุดมการณ์ทางการเมือง

หลักสูตรถูกปรับให้เน้นการปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยม และความจงรักภักดีต่อรัฐบาลทหาร มีการบังคับให้นักเรียน และนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่สนับสนุนรัฐบาล

ยุคการปกครองทหารส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อระบบการศึกษาของพม่า ทำให้คุณภาพการศึกษาโดยรวมตกต่ำลง และเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่รุนแรงขึ้น ผลกระทบเหล่านี้ยังคงส่งผลต่อเนื่องมาถึงยุคปฏิรูป และประชาธิปไตยในเวลาต่อมา ทำให้การฟื้นฟู และพัฒนาระบบการศึกษาของพม่าเป็นความท้าทายที่สำคัญยิ่ง ยุคการปกครองทหารส่งผลกระทบต่ออย่างลึกซึ้งต่อระบบการศึกษาของพม่า ทำให้เกิดปัญหาเชิงโครงสร้างที่ยากต่อการแก้ไขในระยะสั้น และส่งผลต่อเนื่องมาจนถึงยุคปฏิรูป และประชาธิปไตยในเวลาต่อมา

5. ยุคปฏิรูปและประชาธิปไตย (2011 - ปัจจุบัน)

ยุคปฏิรูป และประชาธิปไตยในพม่าเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในปี 2011 เมื่อรัฐบาลทหารยุติการปกครอง และเริ่มกระบวนการปฏิรูปประเทศ รวมถึงระบบการศึกษา ช่วงเวลานี้มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญในภาคการศึกษาของพม่ายุคปฏิรูป และประชาธิปไตยในพม่า เมื่อรัฐบาลทหารยุติการปกครองและเริ่มกระบวนการปฏิรูปประเทศ ช่วงเวลานี้นำมาซึ่งความหวังในการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ

5.1 การปฏิรูปนโยบายการศึกษา

รัฐบาลใหม่ประกาศนโยบายปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ มีการเพิ่มงบประมาณด้านการศึกษามี
นัยสำคัญพยายามปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ มีการร่างนโยบายการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ในปี
2014 เน้นการปรับปรุงคุณภาพ และการเข้าถึงการศึกษา เพิ่มงบประมาณด้านการศึกษามีนัยสำคัญ จาก
0.7% ของ GDP ในปี 2011 เป็นมากกว่า 2% ในปี 2020

5.2 การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา

ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย และสอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากขึ้น เน้นการพัฒนาทักษะที่
จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพิ่มความยืดหยุ่นในหลักสูตรเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และกลุ่มชาติ
พันธุ์ต่าง ๆ มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทันสมัย และสอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากขึ้น
เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์มากกว่าการท่องจำ

5.3 การเปิดกว้างทางวิชาการ

มีการควบคุมเนื้อหาการเรียนการสอนอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะในวิชาสังคมศาสตร์ และ
มนุษยศาสตร์การวิจัย และการแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับต่างประเทศถูกจำกัด นักวิชาการและครูที่แสดง
ความคิดเห็นขัดแย้งกับรัฐบาลอาจถูกลงโทษมีการผ่อนคลายการควบคุมเนื้อหาการเรียนการสอนใน
มหาวิทยาลัยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับต่างประเทศมากขึ้น

5.4 การแก้ปัญหาคอขวดทางการศึกษา

เพิ่มการเข้าถึงการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย พัฒนาระบบการศึกษาทางไกล และการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล จัดสรรทรัพยากรเพิ่มเติม
ให้กับพื้นที่ห่างไกลด้อยโอกาสขยาย และทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนยากจน

ยุคปฏิรูป และประชาธิปไตยนำมาซึ่งโอกาสในการพัฒนาระบบการศึกษาของพม่า แม้จะมีความก้าวหน้าใน
หลายด้าน แต่การแก้ไขปัญหาลึกซึ้งที่ยาวนาน และการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ
ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ การพัฒนาการศึกษาในยุคนี้จึงเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืน
ให้กับประเทศพม่า

6. สถานการณ์ปัจจุบัน และความท้าทาย

ในปัจจุบัน (ณ ปี 2024) ระบบการศึกษาของพม่ายังคงเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อน และท้าทาย
อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
หลังจากเหตุการณ์รัฐประหารในเดือนกุมภาพันธ์ 2021 ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อความก้าวหน้าในการ
ปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนหน้านี้

6.1 ผลกระทบจากความไม่สงบทางการเมือง

การปิดโรงเรียน และมหาวิทยาลัยหลายแห่งเนื่องจากความไม่สงบการประท้วง และการนัดหยุดงานของครู
และนักศึกษาที่ต่อต้านรัฐบาลทหาร การจำกัดเสรีภาพทางวิชาการ และการแสดงออกในสถาบันการศึกษา

6.2 ความท้าทายด้านงบประมาณ และทรัพยากร

การลดลงของงบประมาณด้านการศึกษาเนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และการเมืองการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน และโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ปัญหาการกระจายทรัพยากรทางการศึกษาอย่างไม่เท่าเทียม

6.3 ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19

การปิดโรงเรียนเป็นระยะเวลานานส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนทางไกล และออนไลน์ การขาดความพร้อมด้านเทคโนโลยี และทักษะดิจิทัลของครูและนักเรียน

6.4 ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้น

ช่องว่างระหว่างการศึกษาในเมือง และชนบทที่กว้างขึ้น โอกาสทางการศึกษาที่ลดลงสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และชนกลุ่มน้อย การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มทางสังคม และเศรษฐกิจ

6.5 ความท้าทายด้านคุณภาพการศึกษา

การขาดแคลนครูที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล หลักสูตร และวิธีการสอนที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 ระบบการประเมินผลที่ยังเน้นการท่องจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์ และการประยุกต์ใช้ความรู้

6.6 ความท้าทายในการอุดมศึกษา

การพัฒนาคุณภาพการวิจัย และนวัตกรรมในมหาวิทยาลัย การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาต่างประเทศการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของตลาดแรงงาน

สถานการณ์ปัจจุบันของการศึกษาในพม่าสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายที่ซับซ้อน และเชื่อมโยงกันหลายมิติ การแก้ไขปัญหา และการพัฒนาระบบการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และชุมชนนานาชาติ เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และเท่าเทียมสำหรับประชาชนทุกคนในประเทศพม่า

7. บทสรุป

ประวัติศาสตร์และการพัฒนาของการจัดการศึกษาในพม่าสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงอันซับซ้อน และท้าทายที่ประเทศได้เผชิญมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน จากยุคก่อนอาณานิคมที่การศึกษามีรากฐานอยู่ในวัด และศาสนา ผ่านยุคอาณานิคมอังกฤษที่นำระบบการศึกษาแบบตะวันตกเข้ามา สู่ยุคหลังได้รับเอกราชที่พยายามสร้างอัตลักษณ์ทางการศึกษาของตนเอง ตามด้วยยุคการปกครองทหารที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพการศึกษา จนถึงยุคปฏิรูป และประชาธิปไตยที่พยายามฟื้นฟู และยกระดับระบบการศึกษาของประเทศ การศึกษาในพม่าได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายครั้ง ทั้งในด้านนโยบาย โครงสร้าง และเนื้อหาการเรียนการสอน แต่ละยุคสมัยได้ทิ้งร่องรอย และผลกระทบที่ส่งต่อมาถึงปัจจุบัน ทั้งในแง่ของโอกาสและความท้าทาย

ในปัจจุบัน แม้ว่าพม่าจะเผชิญกับความท้าทายมากมาย ทั้งจากความไม่สงบทางการเมือง ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 แต่ก็ยังมีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการปรับปรุง และพัฒนาระบบการศึกษา การเข้าถึงเทคโนโลยี และการเชื่อมต่อกับโลกภายนอกได้เปิดโอกาสใหม่ ๆ ในการเรียนรู้ และพัฒนา อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการศึกษาในพม่ายังคงต้องเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 และการสร้างสมดุลระหว่างการรักษอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการเปิดรับความเป็นสากล การก้าวข้ามความท้าทายเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และชุมชนนานาชาติ นอกจากนี้ ยังต้องมีการวางแผนระยะยาว การลงทุนอย่างเพียงพอ และความมุ่งมั่นในการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนทุกกลุ่ม ท้ายที่สุด การพัฒนาการศึกษาของพม่าไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของการยกระดับความรู้ และทักษะเท่านั้น แต่ยังเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความปรองดอง ลดความขัดแย้ง และนำพาประเทศไปสู่อนาคตที่มั่นคง และยั่งยืน การเข้าใจประวัติศาสตร์ และพัฒนาการศึกษาในพม่าจึงไม่เพียงแต่ให้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ แต่ยังเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับการวางแผน และพัฒนาการศึกษาในอนาคต เพื่อสร้างโอกาส และความหวังให้กับเยาวชน และประชาชนชาวพม่าในยุคต่อไป

บรรณานุกรม

- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2567). **พม่า: ประวัติศาสตร์และการเมือง**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาฯ. สืบค้นจาก <https://www.chulabook.com/history-religion-culture-politics-government/198818>.
- พรรณวดี พลสิทธิ์. (2563). **การปฏิรูประบบการศึกษาในวิถีพม่าสู่สังคมนิยม**. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2567, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/srj/article/download/>.
- อาณัติ อนันตภาค. (2564). **ประวัติศาสตร์พม่า: จากราชวงศ์ถึงทหารใต้เงาอำนาจนิยมที่ไม่เปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา. สืบค้นจาก <https://www.naiin.com/product/detail/528110>.
- หม่องทินอ่อง. (2557). **ประวัติศาสตร์พม่า (A History of Burma)**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาฯ. สืบค้นจาก <https://www.chulabook.com/history-religion-culture-politics-government/60092>.